

Fragmenty jazykového obrazu volieb do Národnej rady Slovenskej republiky 5. marca 2016

Jozef Sipko

Inštitút rusistiky, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
jozef.sipko@unipo.sk

Kľúčové slová: Slovensko, voľby, jazykový obraz, politickí lídri, hodnotenie
Key words: Slovakia, elections, linguistic picture, political leaders, evaluation

1 Úvod

V sobotu 5. marca sa konali na Slovensku v poradí 9. parlamentné voľby po r. 1989 a všetky z nich sa považujú za demokratické. No po uverejnení ich výsledkov nastalo vo verejnosti a medzi politikmi, politológmi a novinármi veľké sklamanie a rozčarovanie. Do komunikácie sa dostali mnohé jazykové jednotky, ktoré obsahovali najmä **hodnotiacu** a zväčša **negatívnu** zložku. Pri lingvokultúrnej analýze volieb sa sústreďíme najmä na slovenské mienkotvorné médiá, v ktorých boli výsledky volieb pomerne podrobne komentované, a obrátíme pozornosť na typické jazykové jednotky, prostredníctvom ktorých sa voľby hodnotili. Najvýstižnejším sa zdá v tomto prípade termín **lingvokulturéma** (Vorobjov, 1997). Súčasne sa budeme pridŕžiavať metodológie **politckej lingvistiky** (Čudinov, 2010), ktorá je relatívne novou filologickou disciplínou a za posledné roky si vypracovala konkrétny systém filologického výskumu textov s politickým obsahom a politickej komunikácie vôbec. Hlavná pozornosť je sústredená na hodnotenie predsedov politických strán, ktoré sa do Národnej rady dostali.

2 Faktografia volieb

Na parlamentných voľbách sa zúčastnilo 23 strán a 8 z nich prekročilo požadovanú 5-percentnú hranicu, čím sa dostali do NR SR. Nás zaujímajú výsledky práve uvedených ôsmich strán. Uvádžame percentá odovzdaných hlasov a počet získaných poslaneckých miest: Smer-SD (R. Fico): 28,3 – 49, SaS (R. Sulík): 12,1 – 21, OĽANO (I. Matovič): 11,0 – 19, SNS (A. Danko): 8,6 – 15, ĽSNS (M. Kotleba): 8,0 – 14, Sme rodina (B. Kollár): 6,6 – 11, Most-Híd (B. Bugár): 6,5 – 11, Siet' (R. Procházka): 5,6 – 10. Na voľbách bolo odovzdaných 2 607 750 platných hlasov, čo predstavuje 59,82% oprávnených voličov. Keďže vládu môže zostaviť politické zoskupenie, ktoré získa nadpolovičnú väčšinu v NR, to znamená, že musí mať najmenej 76 z celkového počtu 150 poslaneckých miest, tak hneď po zverejnení prvých výsledkov začalo byť zrejme, že to bude veľmi ťažké a pre niektorých analytikov nereálne. A práve na tomto pozadí sa začali objavovať prvé **hodnotiace komentáre**. Hypotetickú nereálnosť zostavenia funkčnej vlády podporili stanoviská vedúcich osobností politických strán, ktoré jednoznačne vylúčili ísť do koalície so Smerom. Boli to predovšetkým *Sulík a Matovič*, pričom ostatní vyjadrovali nie celkom jednoznačné stanoviská. Hádám prvým jazykovým kódom tohto navonok mocensky a politicky neriešiteľného stavu bolo slovo *pat*:

Volebný pat. Predčasné voľby? (P.7.3.2016)

Podobné názory zaznievali najčastejšie. Patrí k nim aj názor známeho politológa, ktorý pravidelne komentuje politické dianie na Slovensku, a podľa neho sa očakáva *chaos*:

Horský: Vládu nezostaví Smer ani SaS. (P.7.3.2016) *Slovensko vykročilo do chaosu.* (P.7.3.2016) *Marcový debakel.* (P.7.3.2016)

Bolo zrejme, že pri zostavovaní novej vládnej koalície dôležitú úlohu môžu zohrať aj strany, s ktorými sa pred voľbami takmer nepočítalo, keďže aj ich preferencie

v predvolebných prieskumoch boli pod 5 %. V tomto prípade sa priamo uvádzajú *Kollár a Kotleba*. Pre hodnotenie tejto *patovej* situácie bola použitá známa lingvokultúrema z Homérovej Iliady, zobrazujúcej trójsku vojnu: *Parlamentné karty miešajú trójske kone*. (P.7.3.2016)

Ani politologický komentár nedával podobným stranám veľké šance vo vzťahu k ich efektívnemu účinkovaniu v slovenskej politike, čo sa už potvrdilo v minulosti pri osude takých strán, ako boli ANO, SOP a iné:

Už tradične sa do Národnej rady dostali strany na jedno použitie, ktoré svoju účasť budujú na protestnom voličovi. (P.7.3.2016)

Tento trend je okrem iného spôsobený istou **krízou oficiálnej politiky**, vrátane politiky EÚ, čo sa najvýraznejšie prejavilo pri riešení *utečeneckej krízy*, ale takisto pri iných zásadných otázkach európskej politiky. Je zaujímavé, že sa im dostalo hodnotenia aj prostredníctvom známeho sfilmovaného románu J. D. Mihalíka *Sám vojak v poli*:

Najmä Strednou Európou sa momentálne valí vlna antipolitiky. Sú tam samí vojaci v poli, ktorí sa presadzujú vďaka politickému marketingu a médiám. Do parlamentu prišli euroskeptické a antibruselské strany, hoci väčšina občanov je európska. (P.7.3.2016)

Určitým prekvapením volieb bol výsledok KDĽ, ktoré nezískalo ani 5 % odovzdaných hlasov, pričom sa zdôrazňovalo, že je to jediná slovenská politická strana, ktorá bola po r. 1989 v NR zatiaľ stále. Skôr úsmev, ba až určité nepochopenie a zrejme u niektorých aj zadost'učinenie vyvolal volebný výsledok SDKÚ, ktorá kedysi bola vládnu stranou na čele s *M. Dzurindom*. Tentoraz dostala 0,26 %. Symbolom istého nerealistického postoja jej predsedu *P. Freša* k súčasnému daniu zostali jeho *červené tenisky*, v ktorých vystupoval aj v televíznej debate:

To už červené tenisky Pavla Freša na rozlúčku s voľakedajšou najsilnejšou vládnu stranou SDKÚ, ktorá skončila, sú vtipnejšie. (P.7.3.2016)

Politický prepád *Freša* vyvolával aj iné asociácie. Jeden z jeho predvolebných plagátov hlásal, že Slovensko ma byť *bez Fica*. Zostane bez *Freša*. Aj historické asociácie s politikom svetového mena v tomto prípade vyznievajú ironicky:

Nepomohli ani červené tenisky, ani dokola opakované heslá o bezficovi, ani churchillovské Nikdy to nevzdáme. (P.7.3.2016)

Pravda, podobný osud politického zániku tieto voľby predurčili aj iným bývalým politikom:

Figel', Miškov, Krajcer. Mená, ktoré zmiznú. (P.7.3.2016).

3 Zostavenie vlády

Napriek mnohým prognózam *Ficovi* sa podarilo vládu zostaviť a novými témami začali byť otázky spojené s fungovaním parlamentu a novej koalície. Titulky najmä v Pravde hlásali o predsavzatiach novej vlády v oblastiach, ktoré boli predtým v centre kritiky a nespokojnosti:

Štvorkoalícia sa dohodla. Do školstva by malo ísť viac peňazí. Plán je aj obmedziť zisk súkromných zdravotných poisťovní. Prieskum: Väčšina uprednostnila koalíciu so Smerom. (P.16.3.2016) *Ustúpil Smer aj pravica. Fico čaká od partnerov podporu v zdravotníctve*. (P.21.3.2016).

Ako sa dalo očakávať, v denníku *Sme* nad vznikom novej koalície prevládala pesimizmus a nedôvera, pričom sa vyslovovali predpoklady o tom, že negatívne trendy z predchádzajúceho obdobia budú pokračovať. Mal sa na mysli štýl vládnutia prostredníctvom systému ministra vnútra *Kaliňáka*:

Korupcia bude premyslenejšia. Level Kaliňák znamená, že sa rozkráda, ale je to komplikované. (S.19.3.2016)

V tomto duchu vyznievali aj ďalšie titulky pri predpokladoch o nových formách korupcie. Koalícia ľavicového Smeru s pravicovými stranami poskytla mnoho námetov na

kritiku aj prostredníctvom originálnych a aktuálnych **politických metafor**. Jednou z nich je metaforizácia názvu svetoznámej automobilovej značky, ktorá má svoje autá vyrábať aj na Slovensku:

Čaká nás Pudskoprávny Jaguár (S.19.3.2016).

Bývalú vládu Smeru jej oponenti najčastejšie kritizujú za celý rad káz, ktoré neboli prehľadne vyšetrené. Je zaujímavé, že aj pre tieto vo svojej podstate nezákonné a kriminálne postupy sa ujal názov zo známeho talianskeho kriminálneho seriálu:

Chobotnica na riadiacich postoch a kontrolných orgánoch...nemusí mať strach. Skrotiť chobotnicu nebude ľahké. (S. 24.3.2016)

Po tom, čo nový minister zdravotníctva *Drucker* hneď po nástupe do úradu začal s niektorými kádrovými zmenami, bola vyslovená istá nádej ohľadom možnej likvidácie spomínanej *chobotnice*:

Končí jeden so symbolov chobotniceI. (S.31.3.2016).

Proti takej vláde sa postavil podpredseda Siete *Beblavý* a jeho dve kolegyne. Tým sa koalíčný potenciál *štorkoalície* z pôvodných 85 poslancov znížil na 82 (koalíciu opustil aj poslanec *Mostu-Híd Simon*).

Hoci väčšina stanovísk bola ovplyvnená tzv. **politickou orientáciou v rámci pravice a ľavice**, to znamená, že dominovali najmä kritické postoje voči novej vláde často už len preto, že na jej čele je ľavicový Smer, predsa sa zdajú byť bližšie k realite tie postoje, ktoré účelovému deleniu na pravicu a ľavicu neprípisujú až taký zásadný význam:

Výsledky volieb u nás treba hodnotiť ako možnosť na spoluprácu tzv. pravice a ľavice, ktoré sa už u nás natoľko pomiešali, že sa nedajú rozlíšiť. (S.24.3.2016).

4 Osobnosti

Ako je zdôraznené v úvode, hlavným bol najmä hodnotiaci prvok v opisovaní celkovej situácie. A je len samozrejmé, že hodnoty tvoria najmä ľudia, tak aj na politické osobnosti sa najviac sústredil **hodnotiaci aspekt**.

4.1 Béla Bugár

Po voľbách bolo zrejmé, že vládu sa podarí zostaviť veľmi ťažko, lebo akákoľvek funkčná koalícia, ktorá by potrebovala 76 poslaneckých miest, by musela urobiť možno až nepredstaviteľné kompromisy. Výstižne to poznamenal Javůrek v denníku *Pravda* (2016) vo vzťahu k *Bugárovi* v prípade jeho účasti vo vláde spolu so SNS. Podľa týchto prognóz *Bugár* výrazne stratí svoje pozície medzi maďarskými voličmi:

Zostane mu Most, no rozlúčiť sa môže s Hídom. (P.9.3.2016)

Dôležitým faktorom v tomto prípade je druhá maďarská politická strana SMK, ktorá sa síce do NR nedostala, no získala viac ako 4 % odovzdaných hlasov. Predsa však s *Bugárovou* účasťou v koalíčnej vláde rátali v predbežných kalkuláciách *Fico* aj *Sulík*, no v každom prípade by v takej vláde musela byť aj SNS. Pri výstižnom hodnotení tohto *patového* stavu pomohla známa lingvokultúreka zo slovenskej ponovembrovej politiky, ktorá má svoj pôvod ešte v 90. rokoch minulého storočia, keď sa takisto zostavovali rôzne koalíčné vlády a museli visieť na šnúrke nejakých *gatí* tak ako aj možná koalíčná vláda v r. 2016:

Koalíčné zostavy visia na šnúrke od jeho (Bugárových) gatí. (P.15.3.2016)

Šnúrka gatí si v slovenskom politickom diskurze stále uchováva svoju komunikačnú silu. V tých istých dňoch, ako prebiehali politické rokovania o zostavení vlády na Slovensku, prebiehali zložité rokovania o Sýrii:

USA aj Británia visia na šnúrke od tureckých a saudskoarabských gatí (P.15.3.2016)

Radikálne hlasy *Bugárov* a *Procházkov* postoj nazývali *zradou, podvodom na voličoch* a ich rokovania so Smerom jednoznačne odsudzovali:

Hysterici, čo prorokujú, že práve „zrada“ Bugára a Siete nahráva fašistom, iba čo zbytočne nahrávajú fašistom (P.15.3.2016)

Na jednej strane *Bugár a Procházka* boli hodnotení ako *zradcovia*, no na strane druhej sa začala zdôrazňovať výhoda koalície vlády oproti bývalej vláde Smeru. *Bugár* vstupom do koalície so Smerom bol nútený zaujať politické stanovisko vo vzťahu k niektorým nejasným a nedoriešeným kauzám z obdobia *Ficovej* vlády:

Bugára kauzy minulosti nezaujímajú a hlavne Kaliňák na poste zostáva. (S.24.3.2016)

Bugárova alibistická pozícia, oproti jeho kritickým stanoviskám voči Smeru v minulosti, je svojím spôsobom pochopiteľná vzhľadom na nové politické a mocenské pomery, v rámci ktorých si predseda Mostu-Híd uvedomuje svoju politickú silu, vychádzajúcu z volebných výsledkov:

Dnes počujeme argumenty Bélu Bugára, ako sa dá vyskakovať len do výšky šesť a pol percenta. (S.24.3.2016)

Verejnosť, mnohých politikov, politológov a novinárov hádam najviac prekvapilo politické spojenectvo *Bugára* a *Danka*, lebo to boli spojenci neštandardní (Schutz, 2016) a vhodnou sa ukázala tentoraz aj zemepisná metafora:

Protinožci Most-Híd – SNS. (S.17.3.2016)

4.2 Andrej Danko

Predseda SNS bol hádam najviac v pozornosti ostatných politikov a médií, keďže od neho záviselo, či bude zostavená **funkčná koalíčná vláda**. Pôvodne bol považovaný za takmer istého koalíčného partnera Smeru, no keď sa ukázalo, že súčet Smeru a SNS je nedostatočný, tak so SNS sa vážne začalo kalkulovať ako s členom pravicovej koalície vlády na čele so *Sulíkom*. *Danko* si bol vedomý svojej zatiaľ výhodnej politickej pozície a dával to aj okázalo najavo. Napríklad, keď sa v nočných oslavách nečakaného volebného výsledku poranil *Sulík*, tak *Danko* to komentoval:

Nie je namieste, aby politici tancovali na centrálach, odbiehali na záchranky a užívali si tak, ako sme to vo volebnú noc niekde videli. Donekonečna budem hovoriť, že riadiť štát je vážna vec. (P.7.3.2016)

Po *Slotovej* ére SNS na istý čas akoby odišla do zabudnutia, no vo voľbách r. 2016 zaznamenala výrazný úspech a zrazu sa o jej koalíčný potenciál uchádzali všetci. *Danko* sa snažil postupovať korektne a verejne vyhlasoval, že rokovať bude iba s tým, kto bude oficiálne prezidentom poverený zostavovať vládu:

Vysmievaná SNS je zrazu pre pravicu nevesta. (P.9.3.2016)

V povolebnom období sa *Danko* ocitol v centre pozornosti, pravidelne zdôrazňoval priority svojej strany, svoje osobné zásluhy pri tvorbe novej politiky a staval sa do pozície tvorca tejto politiky pre Slovensko. Tieto jeho pozície zaznievali v televíznych debatách na viacerých TV kanáloch:

Obnova SNS, zodpovednosť pred štátom, vyše 6-tisícová členská základňa SNS, systémové zmeny v politike, nie vpravo a vľavo, ale vpred. (STV1, TA3, 13.3.2016)

Danko vyslovoval značné výhrady najmä voči stranám, ktoré majú veľmi nízku alebo takmer nijakú členskú základňu, a podčiarkoval, že politický systém, kde je 150 strán, musí byť zmenený. Pritom používal výrazy: *marketingová strana, strana so 4 členmi, jej snem zasadá v aute*.

No práve ním kritizované strany sa uchádzali o koalíciu so SNS, ktorá bola potenciálnym spojencom *Fica* aj *Sulíka*, no keď predseda SNS sa jednoznačne vyhranil v prospech koalície so Smerom, tak bolo zrejmé, že 6-koalícia nemá šancu. *Danko* v pravicových kruhoch bol hodnotený jednoznačne negatívne a vyvolávali sa asociácie s istým stupňom nacionalizmu a radikalizmu:

Šéf národnárov Danko sa v klipe prechádzal ruinami fabriky a ľudom, čo to vyskúšali s kupónovou knižkou, Herbalifom, aj Amway, sľubuje, že prinavrátí regiónom prosperitu. Títo možno verili v slovenskú kapitálotvornú vrstvu. Chvíľami sa im aj zdalo, že je bohumilšie, ak ich okráda niekto, komu rozumejú. (S.19.3.2016)

4.3 Robert Fico

V predvolebných prieskumoch premiér a predseda Smeru dosahoval až okolo 37 – 38-percentné preferencie. No *po štrajku učiteľov a zdravotných sestier* a podľa pozorovateľov aj po *Ficovom* verejnom obvinení *Matoviča* z finančných podvodov prestíž Smeru začala v prieskumoch klesať a tento trend sa potvrdil v konečnom volebnom výsledku. Pomerne silnú nepriateľskú kampaň proti *Ficovi* viedli niektoré médiá, najmä denník *Sme* a časopis *.týždeň*. Na titulnej stránke menovaného týždenníka bola uverejnená tesne pred voľbami fotomontáž, zobrazujúca bývalého generálneho tajomníka ÚV KSČ *G. Husáka* a *Fica*, pričom sa vyvolávala negatívna asociácia s obdobím 1969 – 1989, ktoré je známe pod názvom *normalizácia*. V tomto prípade išlo o:

Normalizácia. K čomu smerujeme s Ficom. (T.2016.9)

Pred voľbami *Fico* pravidelne vyslovoval prognózy, podľa ktorých ideálnou vládou by bola *koalícia dvoch strán*, pričom sa najčastejšie vyslovovala možnosť koalície Smer – SNS. Po uverejnení definitívnych volebných výsledkov sa to ukázalo ako nereálne, lebo obidve strany spolu dosahovali iba 64 poslaneckých miest. Prichádzala teda do úvahy širšia koalícia s viacerými stranami, podobná vláde *I. Radičovej* po voľbách r. 2010, ktorú *Fico* pravidelne kriticky nazýval *pravicový zlepenec*.

Po voľbách 2016 bolo takmer isté, že akákoľvek vláda bude iba *zlepencom*. Dokonca sa vyslovoval predpoklad o podobnej viackoaličnej vláde, ktorú by mohol zostaviť *Fico*, a uvažovalo sa o SNS, Sieti a Moste-Híd:

Zlepenec Smeru. (S.7.3.2016)

Samozrejme, že najväčšiu radosť z *porážky víťaza* mali už v spomínaných médiách. Hneď po voľbách na titulnej stránke *.týždňa* bola uverejnená ďalšia fotomontáž, na ktorej opitý víťaz *Fico* stál s pohárom vína v ruke a s divným výrazom v tvári. **Zosmiešňovanie** politických oponentov je jedným z rozšírených prostriedkov politického zápasu. Pri rôznych predvolebných prognózach sa vyjadrovali možné scenáre o povolebnej vládnej koalícii. Po voľbách bola pripomenutá metafora *Sulíka*:

Súťaž o najkrajšiu politickú manželku R. Fica. (P.9.3.2016)

Denník *Sme* takisto hneď na titulnej stránke prezentoval *Fica* so smutným výrazom v tvári a jednotlivé titulky akoby zvýrazňovali škodoradosť najmä v podobe jazykových antíz: ***Fico stráca moc. Prvenstvo bez víťazstva. Víťaz prehral. Volebný pat. Nikto nie je víťazom.*** (S.7.3.2016)

Práve **metaforické vyjadrenie výsledkov volieb** cez slovo *pat* sa intenzívne využívalo v následných politologických komentároch. Príznačnou v tomto zmysle bola úvaha známeho politológa M. Horského na TA3 10. 3. 2016, v ktorej ako najreálnejšie videl vytvorenie ***úradníckej vlády***, na čele ktorej bude nejaká ***myška***, ktorá prevedie Slovensko cez *predsedníctvo v EÚ*, a potom asi v marci 2017 budú *predčasné voľby* (TA3, 10.3.2016, V politike).

Téma *úradníckej vlády* sa stala veľmi aktuálnou najmä potom, keď si mnohí uvedomili nemožnosť zostaviť funkčnú koalíciu:

Najlepšia by bola úradnícka vláda. (P.9.3.2016)

Nemenej výraznou konotáciou sú v slovenskej ponovembrovej politike lingvokulturémy spojené s obdobím vlády *V. Mečiara*. Jednou z nich je *Mečiarova vyhrážka* na adresu politických oponentov, ktorú vyslovil na sneme HZDS v Zlatej Idke v r. 1994:

Všetkých prevalcujeme.

Uvedené sloveso sa stalo dominantným metaforickým symbolom, ktoré jednoznačne negatívne hodnotí politickú moc, usilujúcu o istú podobu diktátu a absolutizmu. Z analogických pokusov pravidelne obviňovali v niektorých médiách aj *Fica*:

Voliči mu nedovolili valcovať krajinu. (S.7.3.2016)

Pre charakteristiku politických reálií sa pravidelne používajú **historické prirovnania**. Ešte z dejín antického Grécka je známy výraz o víťazstve, ktoré je vlastne porážkou, a mal ho predniesť jeden z vtedajších kráľov po bitke, v ktorej síce nepriateľa porazil, no po ešte jednom takom víťazstve by zostal bez vojska:

Pád Smeru. Pyrrhovo víťazstvo. (S.7.3.2016)

Pravda, objavili sa aj triezve a vyrovnané hodnotenia *Fica*, ktoré sa snád' najviac približovali ku skutočnosti:

Fico urobil v kampani viacero chýb. Unavený Fico. (S.7.3.2016)

Už v predvolebnej kampani jednou z evidentných politických snáh pravicových politikov bolo poraziť *Fica*. Dokonca bilbordy SDKÚ, ako je to uvedené vyššie, s podobizňou jej predsedu *Freša* hlásali:

Slovensko bez Fica.

Uvedené heslo sa stalo prostriedkom negatívneho hodnotenia snáh zostaviť pravicovú vládu počas takzvaných predbežných rozhovorov bez toho, aby ich iniciátori dostali poverenie od prezidenta:

Zostavovači budúcej čisto pravicovej bezficovej vlády. (P.9.3.2016)

Túžba *Ficových* odporcov po jeho politickom odstránení nadobudla v niektorých prípadoch až „strategické“ rozmery a dávala sa do priamej súvislosti so súperením Ruska a USA:

Odstránenie Fica bude znamenať víťazstvo Západu nad Moskvou. (P.9.3.2016)

Fico zostal aj naďalej ústrednou postavou politického vývoja a prekvapilo, ako rýchlo vytvoril štvorkoalicu. O to väčšiu nepriazeň bolo cítiť v tábore jeho oponentov. Akýmsi ústredným terčom útokov na *Ficovu* vládu bol minister vnútra:

Ficova nadvláda pokračuje. Korupcia zostane v rukách Kaliňáka. (S.17.3.2016)

Ficovi dlhodobí oponenti vyjadrovali svoju nespokojnosť a v niektorých prípadoch vehementne až expresívne vyzývali do ďalšieho zápasu takmer protiteroristickým slovníkom:

Pokúsiť sa vyrvať Slovensko z rúk únoscov. (T.2016.11)

Zloženie novej vlády pre nich predstavovalo jednoznačnú dominanciu Smeru, a tým aj slovo koalícia sa zdalo neadekvátnym. Pri mene *Fico* sa začalo používať rímske číslovanie s jednoznačne negatívnymi konotáciami:

Zo zloženia moci v novej – údajne – koalícii nepozerala nič iné než kontinuita Fica II s Ficom III. (S.30.3.2016) *Fico III? Kontinuita Fico II.* (T.2016.13)

Zloženie štvorkoalície bolo nečakané a zrealizované pomerne rýchlo. Aj tento časový fenomén podnecoval k rôznym až absurdným podozreniam:

Tretia údržbárska. Dvomi menším stranám buď Fico namiešal do minerálok diazepam, alebo neboli úplne slobodní. (T.2016.13)

Fica jeho odporcovia dlhodobo obviňujú z proruských postojov a v súvislosti s trojdňovou oficiálnou návštevou čínskeho prezidenta v Čechách bolo mu to pripomenuté, hoci tentoraz ho prekonal český prezident *Zeman*:

Aj keď prokremelská úchyľka Fica naháňa hrôzu, na také prejavy servility, akou bola vlajkosláva na trase čínskej delegácie z letiska, by si azda ani on netrúfol. (S.30.3.2016)

Hoci voľby na Slovensku priamo nevyvolávali žiadne súvislosti s Ruskom, **protiruské tóny** sa u *Ficových* oponentov prezentovali akosi zákonite. *M. Lajčák* ako staronový minister zahraničia bol priamo v titulku ocharakterizovaný:

Miroslav Lajčák: Stúpajúci moskvič. (T.2016.13)

4.4 Boris Kollár

Jeho strana sa dostala do NR SR nečakane a už v priebehu volebnej noci aj pred ňou sa jeho oponenti sústredili na **mravný profil** tejto osobnosti. Osobitne vtedy, keď *Kollár* vyhlásil, že vládu na čele so Smerom nepodporí, sa v ľavicovom tábore začali jeho **nekompromisné hodnotenia**. Zdôrazňovala sa pritom najmä jeho **polygamia**. Už v nočnej televíznej debata v deň volieb na TA3 známa sociologička komentovala jeho osobnosť slovami:

Je to alfa samec. (TA3 5.3.2016)

Práve táto jeho „vlastnosť“ mohla spôsobiť určitú „popularitu“ u istej časti voličov (voličiek). Okrem iného sa podčiarkovalo:

Má dokopy deväť detí, s ôsmimi reprezentatívnymi partnerkami, často nazývanými zlatokopky. (P.7.3.2016)

Okrem mnohovravného slova *zlatokopka* bola použitá aj iná originálna lingvokulturéma, ktorá zvyrazňuje mravný profil mileniiek zločincov:

Petra Krištúfková, preslávená partnerskými vzťahmi s bossmi podsvetia a heslom bratislavských zlatokopiek: Radšej budem sedieť smutná v mercedese ako veselá v autobuse. (P.7.3.2016)

Jedna zo spomenutej *osmičky* sa dostala aj do NR a v tomto kontexte sa vyvolávali asociácie o prepojení *Kollára* s podsvetím:

Krištúfková má okrem Kollárovho dieťaťa tiež dcéru so zavraždeným bossom podsvetia Róbertom Diničom, no „randila“ aj s ďalšími mafiánmi Petrom Havašim, Jurajom Ondrejčákom či Martinom Ráčom. (P.7.3.2016)

Spomínaná *Krištúfková* dostala aj iné prívlastky. Výraz *čierna vdova* sa pravidelne používal najmä v súvislosti s čečenskou vojnou v 90. rokoch minulého storočia. Vtedy do samovražedných teroristických akcií boli zapojené vdovy po padlých čečenských bojovníkoch napríklad počas teroristickej akcie v *Divadle na Dubrovke v Moskve*, kde zahynuli stovky ľudí, vrátane *čiernych vdov*:

Do parlamentu pribudnú extrémisti aj čierna vdova. (P.7.3.2016)

Prepojenie **mnohoženstva**, **podnikania** a **podsvetia** sa stali hlavnými východiskami pri hodnotení *Kollára*. Nezabudlo sa zdôrazniť, že k jeho partnerkám patrili aj iné známe ženy z oblasti sexuálnej reklamy, najmä v niektorých TV programoch:

Priateľkami šéfa novej parlamentnej strany bola aj bývalá učiteľka sexu Zuzana Belohorcová. (P.7.3.2016)

Objavenie sa *Kollára* v politike bolo pre mnohých veľkým prekvapením a popri charakteristike jeho osoby ako *alfa samca* sa začali publikovať aj iné kompromitujúce materiály. Pomerne bohatú odozvu vyvolali informácie v denníku *Sme*, kde nejaký anonym vraj priniesol kompromitujúce dokumenty o kriminálnej minulosti *Kollára*. Zdôrazňovali sa jeho kontakty s niektorými významnými predstaviteľmi podsvetia a o jeho údajnej účasti aj v pašovaní heroínu:

Blízko podsvetia. (S.9.3.2016)

Najčastejšie sa spomínali jeho kontakty so známym predstaviteľom bratislavského podsvetia *P. Steinhübelom*, neskôr zavraždeným a známym aj pod prezývkou *Žalud'*:

Žalud'ov poskok. (S.9.3.2016)

Sám *Kollár* všetko poprel a tvrdil, že s dotýčným sa poznali z detstva a istá spolupráca s ním bola čisto obchodná.

4.5 Marian Kotleba

Vyššie spomínané prekvapenia z volebného výsledku *Kotlebovej* strany vyplývali zrejme aj z toho, že v predvolebných prieskumoch ĽSNS nedosahovala preferencie nad päť

percent. V rôznych analýzach sa opakovane a najčastejšie vyslovovali hodnotiace stanoviská, v ktorých prevažoval jazykový kontext fašizmu:

Kotlebovým voličom fašizmus neprekáža. Kotleba nie je protisystémový, iba fašista. (S.7.3.2016)

Samozrejme, že hodnotenie *Kotlebu* prostredníctvom slova *fašista* sa asociuje s Nemeckom a Hitlerom:

Ak sa na niečo náš miniführerko teší úplne najviac, je to neschopnosť ostatných dohodnúť sa. (P.15.3.2016).

Popri priamych hodnoteniach *Kotlebu* a jeho prívržencov sa objavili aj veľmi expresívne výrazy, ktoré vyjadrujú veľké rozhorčenie nad ich ideológiou a ich činnosťou:

Kotlebova zberba. (S.7.3.2016, Nicholson).

Prekvapenie nad volebnými výsledkami *Kotlebovej* strany malo rôzne podoby a zákonite vyvolávalo rôzne asociácie. Jednou z nich je rusínska dedina *Tokajík* na Východe Slovenska s tragickým osudom z obdobia druhej svetovej vojny::

Fašisti obec vypálili a Tokajík volil Kotlebu. (S.7.3.2016). *Vypálená protifašistická obec Tokajík volila Kotlebu.* (S.9.3.2016)

Ako je známe, dominantná farba *fašizmu* je *hnedá*. Aj tento symbol médiá využili pri hodnotení *Kotlebu* napríklad v prípade, keď sa negatívne hodnotila jeho činnosť ako *župana Banskobystrického kraja*:

Kauzy hnedého župana. (S.7.3.2016)

Po podrobnejšej analýze volebných výsledkov *Kotlebovej* strany sa čoraz jasnejšie ukazuje, že v slovenskej verejnosti ide o určitý trend, ktorý má isté sociálno-politické a psychologické zázemie:

Kotleba oslovil prakticky celé Slovensko. (S.7.3.2016)

Samozrejme, že účasť *Kotlebovej* strany v NR pri triezvom hodnotení nemôže u veľkej časti obyvateľov vyvolávať spokojnosť. Pre väčšinu je to varovný signál, ktorý priniesli voľby 2016, a na to sa môže hodiť aj vojnová metafora:

Rozbombardované Slovensko. Zlo zvíťazilo nad dobrom. (S.7.3.2016)

Fenomén podobných radikálnych strán je známy aj v iných krajinách Európy, z čoho vyplýva, že ide o určitý zákonitý jav, súvisiaci s nespokojnosťou mnohých ľudí so súčasnou politikou. Aj tieto asociácie sa zákonite objavili pri hodnotení slovenských parlamentných volieb:

Extrémistom sa darí aj inde v Únii. Najradikálnejšiu stranu majú v parlamente Gréci (Zlatý úsvit). Známa je tiež strana Národný front M. Le Penovej vo Francúzsku. (S.9.3.2016)

Hľadajú sa príčiny vzniku a pomerne nečakane úspešného pôsobenia *LSNS* a nachádzajú sa aj v školstve. V konkrétnom prípade ide o spôsob vyučovania dejepisu, ktorý je podľa niektorých autorov neobjektívny:

Zmanipulované dejiny v školských učebniciach. (P.9.3.2016)

Fenomén *Kotleba* vyvoláva na Slovensku mnohé často protichodné asociácie. Objavili sa hlasy o zákaze tejto strany. Tým viac, že prvé jeho zoskupenie *Slovenská pospolitost'* bola pred niekoľkými rokmi zakázaná:

Zakázať Kotlebu? (S.9.3.2016)

Dokonca sa objavila podpisová akcia, ktorej iniciátori vyslovili tú istú myšlienku:

LSNS navrhujú rozpustiť. (S.9.3.2016)

V rôznych analýzach sa zdôrazňovali mnohé aspekty úspechu *Kotlebovej* strany. Najčastejšie sa obviňovali vládnuci politici z neriešenia zásadných najmä sociálnych problémov. Autorove besedy s mladými ľuďmi, ktorí volili *Kotlebu* hovoria o tom, že jedným z ich hlavných motívov bol **vzdor** proti celkovej štátnej politike **a neriešenie rómskeho problému**. Ako jeden z dôvodov jeho úspechu sa uvádzali sociálne problémy v jednotlivých

regiónoch Slovenska, kde je vysoká miera nezamestnanosti a výrazný pocit najmä sociálnej beznádeje:

Vstup fašistov do slovenského parlamentu, navyše za masívnej podpory mladých voličov, vyvoláva potrebu tento problém uchopiť. V tejto snahe sa často spomínajú hladové doliny. Chudoba ako príčina Kotlebovho úspechu hrá do karát keynesiánskym prístupom k ekonomike. (P.16.3.2016)

Téma *fašistov* v slovenskom parlamente sa stala jednou z hlavných a v tejto súvislosti sa ponúkali a odporúčali možné postupy voči nim v Národnej rade:

Kto chce – či už z takého alebo onakého dôvodu spolupracovať s fašistami? (P.21.3.2016)

Kotleba vyvolával komentáre a hodnotenia na pozadí viacerých **kultúrno-historických asociácií**. V jednom z takých povolebných komentárov autor (Kopcsay, 2016) využil slovenskú historickú legendu, ktorá v aktualizovanej situácii vyznieva záporne, hoci **Jánošík** v slovenskej kultúre predstavuje jednoznačne pozitívne **precedentné meno**. V slovenskom politickom diskurze neraz poslúžilo ako istý hodnotový model. Aj v prípade *Kotlebu Jánošík* je falošným hodnotovým fenoménom:

Kotleba, Jánošík bez vrkočov. Hoci vo svojom hnedozelenom sáčku pripomína skôr snaživého starostu obce a jeho účes má od vrkočov ďaleko, stal sa pre mnohých archetypom Jánošíka. (S.19.3.2016)

Výrazné precedentné meno slovenskej kultúry obsahuje v národnom povedomí bohatú hodnotovú škálu. Autor priznáva, že *Jánošík* má viaceré pozadia a medzi nimi je zákonite aj pozitívne, zodpovedajúce prvotnému obrazu *Jánošíka* v slovenskom povedomí:

Nájde sa iný Jánošík bez fašistického pozadia? (S.19.3.2016)

Téma *fašizmu* a *Kotlebovej* strany nadobudla viaceré podoby. Na jednej strane je nesporné, že kotlebovci svojou činnosťou a propagandou poskytli dostatočný materiál na to, aby boli hodnotení slovom *fašisti*. Na druhej strane sa zdôrazňuje, že ich volilo viac ako 200 tisíc ľudí, ktorí na uvedenú charakteristiku reagujú nesúhlasne a podráždene:

„Ja že som fašista? Extrémista? Keď chcem, aby bol na Slovensku poriadok a aby sa nekradlo?“ (P.19.3.2016)

Na takto postavené otázky možno hľadať zodpovedajúce odpovede a niektorí autori (Kopcsay, 2016) ich nachádzajú v širších súvislostiach, spojených s výchovou a formovaním mládeže na pozadí niektorých súčasných „hodnôt“:

Akú kultúrnu výbavu a aké zábrany proti zlu môže získať mládež, ktorej duševnou potravou sú reklamy o cenových masakroch, popkultúra plná agresivity, bojové hry a americké akčné filmy? (S.19.3.2016)

Kotlebova prezentácia je zameraná okrem iného na slovenské národné tradície, čím sa má vyvolať sympatia v radoch národne orientovaných občanov Slovenska. No celá táto „proslovenská“ prezentácia vyzerá niekedy komicky:

Volič Mosta si pri pohľade na Kotlebu povedal: Aspoň požičať si to sako mohol. Myslí si, že je hôrny chlapec. Zapálený štúrovec, no Štúr nebol kantor, čítajúci hoaxy (S.19.3.2016)

Populizmus *Kotlebu* a jeho stúpencov má mnoho podôb, dá sa však zhrnúť do niekoľkých hodnotiacich jazykových jednotiek, ktorými kotlebovci častujú ostatných, ba vlastne takmer všetkých. Na podobné postoje sa dajú nachytať mnohí ľudia, o čom svedčia niektoré príklady z minulosti aj z dnešných dní. Ich podstatou je myšlienka, ktorou sa hľadá vinník:

Ste ľudskoprávni svätuškári, presstitúti, darmožráči, paraziti, „umelci“, každému drukujete len nie Slovákom: vlastizrada! (S.19.3.2016)

Ďalšou povolebnou epizódou, ktorá vstúpila do povolebnej hodnotovej komunikácie, bolo zrušenie divadelného predstavenia *Kováči* v divadle *Jána Chalupku* v Brezne *Kotlebom*.

Zaujímavý bol v tomto ohľade otvorený list autora hry *M. Nikoliča Kotlebovi*, v ktorom zaznieva apel na všeludské hodnoty:

V tom predstavení, na Tvoju ľútosť, sa nenadáva ani na Slovákov, ani na Rusov či Nemcov, ani na starých Slovanov, ba ani Turkov. To pekné mesto (B. Bystrica) by sa malo na Tvoju počesť volať Banská Mútna. (P.21.3.2016)

V súvislosti so zrušením divadelného predstavenia v Brezne sa vyjadrovala kritika všetkých politických strán, ktoré kultúre venujú minimálnu pozornosť, a pripomínali sa postoje niektorých politikov, ktoré sú v mnohom podobné *Kotlebovi*, najmä v **rómskej otázke**:

Riešia kultúru kotlebovci. *S Kotlebom si mnohí môžu podať ruku.* (S.17.3.2016)

Zrušenie divadelného predstavenia v Brezne mnohých prekvapilo, ba až šokovalo. *Kotleba* svoje rozhodnutie zdôvodnil vulgarizmami, ktoré počas spomínaného predstavenia zazneli. Štrasser (2016) túto atmosféru vyjadril obrazne a citáciou z piesne dnes už legendárneho českého speváka *K. Kryla*:

Vnášanie Moreny. „*Na rohu ulice vrah o morálce káže*“. (T.2016.13)

S Kotlebom a jeho stranou sa asociovali jednoznačne a výlučne iba **negatívne asociácie**. Popri už spomínaných asociáciách so slovami *fašisti, náckovia* sa objavil ďalší fenomén násilia, keď jeden z poslancov ĽSNS prišiel do Národnej rady so zbraňou:

Viacerí Kotlebovi ľudia, ktorí sú v parlamente, nosia zbraň. (S.23.3.2016)

Kotlebovci sa najčastejšie asociovali s potenciálnym aj reálnym násilím. Vyvolávali sa, ako je to ilustrované vyššie, asociácie s obdobím *fašizmu a Slovenského štátu* aj cez známu slovenskú historickú lingvokulturému:

Koniec Kotlebovho konca. Vstup vyznávačov režarúbajdokrve do veľkej politiky. (T.2016.11)

4.6 Igor Matovič

Tesne po voľbách sa robili prepočty, v rámci ktorých sa možná koalícia štyroch strán skladala z 85 poslancov, po odstúpení trojice poslancov Siete zostal koaličný potenciál 82-členný. Aby sa táto koalícia nemohla vytvoriť, tak by muselo z nej odísť ešte ďalších 7 poslancov. Práve po takom vývoji túžil Matovič. V uvedený pondelok niekoľkokrát bola opakovaná výzva Matoviča, aby sa našlo:

Sedem statočných. (TA3, STV1, 14.3.2016)

Tí by mali podľa tejto výzvy odísť zo Siete, a potom v naozajstnej *patovej* situácii by mali nasledovať predčasné voľby. No v značnej časti verejnosti prevládal názor o potrebe vytvorenia funkčnej vlády. *Matovičove* snahy vyzerali deštruktívne a boli verejne odsudzované:

Ťažko povedať, čo dnes upokojí tú časť verejnosti, ktorá sa necháva hysterizovať Igorom Matovičom a štekotom o zradcoch a zlodejoch. Na vymetenie korupcie a očistu politiky potrebujeme v prvom rade politiku, nie štekot. (P.15.3.2016)

Podľa toho, ako boli prezentované jednotlivé stanoviská predsedov strán, ktoré vstúpili do koalície, tak jedným z dôvodov, prečo nevznikla pravicová 6-koalícia, bol často konfrontačný a útočný tón vystúpení *Matoviča*, v ktorých „kádruval“ a odsudzoval takmer každého:

Štúr vedel emotívne vystúpiť pred snemom aj bez toho, aby nadával mocipánom (ad Matovič). (S.19.3.2016)

Tento duch pri hodnotení *Matoviča* sa ozýval pomerne často a bolo ho možné zaregistrovať aj vo verejnosti, najmä jeho nekonštruktívny a konfrontačný tón vo vzťahu takmer ku každému významnému politikovi.

Matovič by bol skazou pre stabilitu akejkoľvek vlády. (P.21.3.2016)

Aj preto médiá *Matovičovi* venovali podľa nášho pozorovania najmenej pozornosti.

4.7 Radoslav Procházka

R. Procházka na seba upozornil už ako poslanec NR za KDH, keď odtiaľ vystúpil, a tiež ako kandidát na prezidenta SR. Keď založil stranu *Sieť*, predpovedali sa mu značné šance, vyzeral ako človek, ktorý vnesie do slovenskej politiky nové prúdy. Aj predvolebné prieskumy ho dlho favorizovali ako možného *gazdu* slovenskej pravice. Hneď po voľbách sa však ukázalo, že mnoho potenciálnych voličov sa v ňom sklamalo, o čom hovorí známy metaforický obraz:

Sieť rúbala vyššie. (P.7.3.2016)

Podobné neočakávané prepady favorizovaných politikov a ich strán boli už na Slovensku zaznamenané napríklad v čase, keď na prezidenta kandidoval E. Kukan a napokon sa nedostal ani do záverečného kola prezidentských volieb:

Prejavil sa napríklad znovu takzvaný Kukanov efekt, keď pravicoví voliči túto stranu videli už za vodou a rozhodli sa preto radšej podporiť slabšie pravicové subjekty SaS a OĽANO. (P.7.3.2016)

V niektorých etapách predvolebnej kampane v jednotlivých prieskumoch zaujímal 2. miesto za Smerom a vo vzťahu k nemu sa občas používala metafora, ktorá bola s určitou dávkou irónie zopakovaná aj po voľbách, keď jeho strana *Sieť* získala iba niečo viac ako 5 percent:

Gazda pravice. (P.9.3.2016)

Po voľbách Procházka urobil viacero nečakaných manévrov, ktoré ho v očiach jeho možných koalíčných partnerov dosť diskvalifikovali. Najprv nebol jednoznačný v rozhodnutí, či je ochotný ísť do koalície so Smerom. Neskôr vyhlásil, že spoluprácu so Smerom vylučuje. Nato bola odhalená jeho návšteva na úrade vlády, kde sa mal stretnúť s ministrom vnútra Ficovej vlády Kaliňákom. Jeho podpredseda v Sieti Beblavý sa na protest proti tomu vzdal svojej funkcie. Po Dankovom rozhodnutí, že do vlády Sulíka nevstúpi, Procházka korigoval svoje odmietnutie Fica a v sobotu 13. 3. 2016 s predsedom Smeru rokoval o možnej spolupráci. To poslúžilo Matovičovi aby Radoslava Procházku nazval okazionálnym slovom:

Zradoslav. (STV1, 13.3.2016)

Po vyššie spomínanom rokovaní možnej koalíciej štvorice v pondelok 14. 3. 2016 na Úrade vlády vo všetkých spravodajských reláciách sa najviac spomínali postoje predsedu Siete Procházku. Keď traja jeho poslanci oznámili svoj odchod zo strany, na obrazovke TA3 dlhší čas bol titulok:

Sieť sa trhá. (TA3, 14.3.2016)

Po vstupe Siete do rokovaní s Ficom a následnom zostavení koalíciej vlády Procházka sa stal snáď najčastejším objektom kritiky. Zvlášť keď poslanecký klub Siete opustili traja poslanci a okolo 200 členov strany z nej vystúpilo. Procházka sa v povolebné dni vyhýbal verejnosti aj novinárom:

Pre vlnu rozčúlenia sa dnes gazda musí na rokovania dostať vetracou šachtou. (S.19.3.2016)

Ako člen koalíciej vlády so Smerom Procházka musí zohľadňovať logiku politickej moci a zrejme nemá v úmysle otvárať kauzy z nedávnej minulosti počas vlády Smeru:

Procházka sa totiž na Gorilu nechce pýtať. (S.24.3.2016)

Sieť po vstupe do koalíciej vlády zaznamenala nielen všeobecnú kritiku zo strany pravicového politického tábora, ale v prieskumoch verejnej mienky boli zaznamenané aj veľmi nízke preferencie:

Sieť by sa nedostala do parlamentu. Agentúra Focus namerala Sieti len 3,6-percentné preferencie. (S.24.3.2016)

Podobné postoje *Procházku a Bugára* zákonite vyvolali rozhorčenie najmä medzi ich niektorými stúpenkami a pri hodnotení ich kroku sa viackrát použilo veľmi negatívne konštatovanie:

Zrada na voličoch. (S.16.3.2016)

4.8 Richard Sulík

V prvé dni po voľbách sa vytváralo zdanie, že *Fico* vládu nezostaví, a hoci už mal poverenie od prezidenta, *Sulík* viedol neoficiálne rokovania s ostatnými stranami o možnej pravicovej vláde a na prvý pohľad sa zdalo, že vo svojom úsilí bude úspešný:

Koalícia na čele so SaS je bližšie. (S.9.3.2016)

Istý zlom v uvedenom favorizovaní pravice nastal po rokovaní Smeru a SNS, po ktorom v sobotu 12. 3. 2016 *Danko* vyhlásil, že jeho strana pôjde do koalície iba so Smerom, pričom vylúčil spoluprácu s niektorými pravicovými stranami (najmä s *Kotlebom, Matovičom a Kollárom*). Tým sa perspektívy vytvorenia predpokladanej *Sulíkovej* vlády veľmi znížili. Po ďalších rokovaníach 12. a 13. marca *Fica* s *Procházkom* a *Bugárom* sa zdala reálnou koalícia SMER, SNS, Most-Híd a Siet'. Tým vlastne najmä predstavitelia menovaných posledných dvoch strán popreli svoje predchádzajúce povolebné stanoviská, keď vyhlasovali, že so Smerom do koalície nepôjdu. Na uvedenom komplikovanom pozadí v politickej komunikácii začal pravidelne fungovať termín *úradnícka vláda*:

Najlepšia by bola úradnícka vláda. (S.9.3.2016)

Postupne sa reálnou stávala možnosť vytvorenia koalície vlády, najmä keď rokovania uvedených štyroch strán 14. 3. 2016 trvali takmer deväť hodín, čo pripomínalo najdlhšiu bežeckú disciplínu:

Prvý maratón budúcej štvorkoalície. (P.15.3.2016)

Našiel sa aj zodpovedajúci politologický termín pre pomenovanie tejto vlády:

Schôdzka o možnosti vytvorenia ľavopravej vlády trvala do neskorých večerných hodín. (P.15.3.2016)

Keď *Sulík* videl, že táto štvorkoalícia je celkom reálna, tak vyhlásil, že sa vracia do Európskeho parlamentu. To komentoval *Bugár* v televíznej debate:

Sulík zdúchol do EP. (TA3,15.3.2016)

Hoci poverenie na zostavenie vlády dostal najprv *Fico*, predseda SaS *Sulík* začal viesť predbežné rozhovory už predtým. Vlastne už po zverejnení prvých prognóz o výsledkoch volieb hneď po ich skončení 5. 3. 2016 *Sulík* vo svojej centrále organizoval pomerne bujaré oslavy, počas ktorých sa zranil a musel ísť na pohotovosť. *Sulík* vyvolával dojem, že sa už vidí premiérom a tak sa správal aj vtedy, keď poverenie dostal najprv *Fico*: *Samožvaný premiér Sulík.* (P.9.3.2016)

Osobitne v denníku Pravda tieto jeho aktivity boli hodnotené jednoznačne negatívne a pripomenuli mu niektoré jeho chyby z minulosti. Najviac sa to týkalo pádu vlády *Radičovej* v r. 2012, pri ktorom sa mu pripisoval hlavný podiel na predčasnom konci tejto koalície vlády:

Sulíkove obraty a škandály. (P.9.3.2016)

Sulík vo svojom sebedomí predniesol viaceré vyhlásenia a v jednom z nich v rakúskej TV spochybnil európske fondy, ktoré sú podľa neho hlavne zdrojom korupcie:

Herr Sulík vie, ako vyriešiť korupciu aj migrantov. (P.9.3.2016)

Ďalšie pomerne nečakané kroky urobil *Sulík* 14. 3. 2016, keď už prebiehali rokovania predstaviteľov Smeru, SNS, Mostu-Híd a Siete. Zdala sa celkom reálnou možnosť vytvorenia ich koalície vlády a *Sulík* sa vzdal poslaneckého mandátu (pozri vyššie) do NR SR a avizoval svoj návrat do Európskeho parlamentu. Svoj postoj k prebiehajúcim rokovaniam vyjadril v slovách:

Snažia sa spojiť oheň s vodou. Je to mačkopes. (TA3, STV1,14.3.2016)

Napriek uvedenému negatívnemu hodnoteniu možnej štvorčlennej koalície predsa len pripustil možnosť jej vzniku, pričom vlastné možnosti videl ako veľmi nízke. Ako je uvedené vyššie, zostal hlavnou nádejou *Ficových* odporcov aj pre najbližšiu budúcnosť, keďže ostatní „pravícovi“ politici zostali bez zodpovedajúcich perspektív:

Teraz je to na ňom. (T.2016.11)

Hoci sa jeho snahy o premiérskom kresle nenaplnili, stále bol akýmsi hráčom na politickom poli. Vystupoval ako hlavný politický oponent *Fica* a sľuboval, že aj ako poslanec Európskeho parlamentu bude razantnou opozíciou. No niektorí autori zaznamenali v jeho postojoch isté styčné body s jeho hlavným politickým súperom, najmä vo vzťahu k otázke utečencov:

Na TA3 sa počas tlačoviek ku Kolínu striedali tak, že Sulík vyzeral ako reklama na Fica. Ekonomicky sú Fico a Sulík ako olej a voda. (S.19.3.2016)

Sulík sa vraj chystá budovať regióny z Bruselu, aby predbehol Kotlebu, ktorý je najmä na slovenskom vidieku relatívne populárny. Sulík sa má snažiť získať stúpencov:

Aby nabudúce nevalcoval vidiecky učiteľ bez saka. Kotleba rozpráva tak, že mu Sulík vlastne musí závidieť. (S.19.3.2016)

Sulík sa opätovne dostal do centra pozornosti, keď jeho bývalý podpredseda v SaS Miškov (vo voľbách neúspešne kandidoval za novú stranu SKOK) zverejnil informácie o Sulíkových stretnutiach s Kotlebom v r. 2010. Jeho zámerom mala byť snaha posilniť Kotlebu na úkor vtedajšej SNS. V Pravde sa tejto téme venovali dva články, pričom v druhom sa využil názov známeho mexického televízneho seriálu Jednoducho Mária:

Sulík sa stretával s Kotlebom. Jednoducho Sulík. (P.30.3.2016)

Stretnutie Sulíka s Kotlebom akoby potvrdzovalo vyššie uvedenú domnienku o tom, že aj iní slovenskí politici vyjadrujú svoje radikálne a homofóbne názory a určitá rekapitulácia ich postojov umožňuje konštatovať:

V opozícii máme 50 odtieňov hnedej. (S.31.3.2016)

5 Smiech a voľby

Tém na ironické zobrazovanie slovenských volieb bolo mnoho. Úplný prepad *Frešovej* SDKÚ (0,25 percenta odovzdaných hlasov) vyvolal určité historické asociácie s predchádzajúcim osudom tejto strany:

V istom rozhovore pre médiá sa Miki Dzurinda sťažoval, že Čarnogurský mu vytrhol stoličku spod zadku. No áno! Potom si na tú stoličku SDKÚ sadol Frešo a svojou ťažkou váhou ju načisto dolámal. (K.2016.3)

Frešo svojou predvolebnou prezentáciou zákonite vyvolával iróniu a údiv nad stratou zmyslu pre realitu už vtedy, keď v NR zastupoval SDKÚ sám:

Frešo: Pripadám si ako herec z filmu Sám vojak v poli. (K.2016.3)

Pravica počas celej predvolebnej kampane pôsobila málo presvedčivo, nejednotne a vo verejnosti nijako nevytvárala dojem nejakej pevnej politickej protiváhy Smeru:

Aspoň počas predvolebnej kampane vieme, že máme aj nejakú pravicu. (K.2016.3)

Mnoho negatívnych asociácií vyvolali viaceré verejné prezentácie niektorých predstaviteľov pravícových zoskupení. V súvislosti s *Matovičom* sa objavuje pravidelná asociácia *detektor lži*, na ktorý chcel predseda OLANO v nedávnej minulosti posadiť nových uchádzačov o členstvo v jeho strane:

Matovičov detektor: Matovič je najlepší... Má najväčšie ego z daňových a politických podvodníkov. (K.2016.3)

Jednou z najfrekventovanejších tém bola a ešte zrejme dlho bude otázka *utečencov a teroristov*. Na otázku pre ministra vnútra *Kaliňáka*:

Pán minister, prídu aj na Slovensko teroristi?

boli zaznamenané aj odpovede, ktoré vytvárajú celkový obraz o profile niektorých slovenských pravicových politikov:

Sú tu. Ved' čo je Matovič, Hlina či Sulík?

Prídu, ale budú mať masky obyčajných ľudí. (K.2016.3)

Ako vyplýva z jednotlivých ilustrácií vyššie, mnoho rozpakov vyvolali politické kroky vedúcich predstaviteľov Siete a najmä jej predsedu Procházku:

Sme ako rybári, SIEŤ máme, treba už len vhodnú voličskú návnadu. Politická strana SIEŤ nechráni voličov, ale loví ich hlasy v kalných vodách. (K.2016.3)

Ako je spomenuté v úvode, na voľbách sa zúčastnilo 23 politických strán, no väčšina z nich sa do NR vôbec nedostala, keď niektoré nedosiahli ani jednopercentný volebný výsledok. K takým stranám patrila aj SKOK:

Zdá sa, že SKOK doskáče ešte skôr, ako sa začnú voľby. (K.2016.3)

Ďalšou podobnou stranou bol TIP. V nasledujúcej ironickej úvahe sú obsiahnuté asociácie s bývalým známym politikom Kanisom, ktorý zdôvodňoval svoj nečakaný finančný príjem výhrou v tipovaní. Po tomto škandále musel z politiky odísť:

Ludia TIPUJÚ, no varovným mementom pre voličov je výsledok tipovania nášho bývalého politika Kanisa. Strana TIP je tak trochu hazard, pretože tipovanie je vecou náhody. (K.2016.3)

Prvýkrát po r. 1989 sa do NR nedostalo KDH. Vo verejnosti stratilo kredit a ironická poznámka mnohé vystihuje:

KDH. Komu Dáte Hlas? Neviete? Dajte ho nám za vatikánsku menu. (K.2016.3)

V kreslenom seriáli Jana a Jana v denníku Pravda je dialóg medzi hlavnými postavami istou paralelou s povolebným vývojom u nás:

- Na prvom rande sme nenašli prekážky, ktoré by nám bránili ísť na druhé rande. Na druhom rande sme sa zhodli, že chceme stabilný vzťah. A na treťom rande sa asi budeme aj bozkávať.

- To je ten chalan, o ktorom si predtým tvrdila, že by si sa ho nedotkla ani špinavou metlou? (P.15.3.2016)

6 Záver

Krištúfek (2016) analyzuje knihu S. Weilovej Traktát o zrušení politických strán a zamýšľa sa nad ich reálnym prínosom v súčasnosti. Hoci navonok politické strany sú akoby symbolom demokracie a pluralizmu, každodenné skúsenosti s ich činnosťou hovoria o niečom inom. Priamo v podnadtise spomínanej recenzii sa hovorí:

Politické strany sú dnes strojmi na výrobu kolektívnej vášne. (S.19.3.2016)

Je evidentné, že iniciatívny človek na prvý pohľad s dobrým zámerom bez straníckej príslušnosti nemá mnoho možností ovplyvniť dianie v spoločnosti. A v straníckej činnosti je v podstate neslobodný. Ukázali to aj posledné slovenské parlamentné voľby. 23 strán a „strán“ propagovalo „svoje hodnoty“ a ich kampaň neraz bola jednoznačne **negatívna** až **nepriateľská** vo vzťahu k iným politickým subjektom. V takom nevraživom politickom súperení sa popierajú elementárne ľudské hodnotové východiská. Tie musia vychádzať z pocitu **ľudskej jednoty**, ktorá prezentuje človeka ako vôľovú bytosť s tými istými základnými vlastnosťami. Politické strany v súčasnosti, ako aj celá dnešná **politika** vôbec ľudí **rozdeľuje**, vytvára z nich nepriateľov, keď jej jednotliví predstavitelia hovoria o vlastných hodnotách, ktoré sa reálne nadradujú nad **hodnoty univerzálne**. Tento **princíp prevahy čiastkového nad základným** sa prenáša do života celého ľudského spoločenstva a milióny ľudí sú buď z toho znechutení, alebo daný stav pasívne tolerujú a prijímajú. Idea vlastných hodnôt (liberálnych, pravicových, ľavicových, národných, konzervatívnych, kresťanských, menšinových, západných, východných, občiansko-právnych, demokratických

a pod.) takto stojí nad univerzálnymi hodnotami, čo vytvára počas celých dejín neraz zásadný **antagonizmus**, vyúsťujúci do tragédií a vojnových konfliktov. **Univerzálne ľudské hodnoty** vychádzajú z presvedčenia o východiskovej **duchovnej jednote ľudstva** ako obrovskom potenciáli pre naše napredovanie. Tu vidíme neobmedzené možnosti pre pôsobenie najmä v **rodine a v škole**. Iba odtiaľ môže vychádzať človek s hlbokým vedomím svojej príslušnosti k celému ľudskému spoločenstvu cez svoju rodinu a etnokultúrne spoločenstvo. V súčasnosti, keď nás rôzne, no najmä komunikačné technológie reálne spájajú, malo by sa to isté diať na úrovni ľudského ducha. Škola a rodina sú dve inštitúcie, ktoré majú veľmi prirodzené možnosti na prípravu človeka na hodnotný život v súčinnosti s inými ľuďmi. Aj preto najschopnejší ľudia by mali ísť na učiteľské miesta.

Jazyk je svojim spôsobom nielen hlavným komunikačným prostriedkom, ale takisto **kognitívnym obrazom človeka**. Ten je vo svojej podstate subjektívny, ako to potvrdzuje vyššie ilustrovaný materiál zo slovenských médií, ktoré informovali, komentovali a hodnotili spomínané parlamentné voľby. Takto sa vytvára lingvokultúrna základňa v našom prípade najmä slovenskej súčasnosti a v určitej perspektíve vytvára **lingvokultúrny archív doby**.

Literatúra:

- ALEFIRENKO, Nikolaj: Lingvokulturologija. Cennostno-smyslovoje prostranstvo jazyka. Moskva: Izdatel'stvo Flinta, Izdatel'stvo Nauka 2010.
- ČUDINOV, Anatolij: Političeskaja lingvistika. Moskva: Flinta – Nauka 2007.
- DIAMANTOVÁ, Mária: Nebojme sa zrkadla! In: Sme, 24.3.2016, s. 7.
- FABO, Brian: Červená páska proti Kotlebovi. In: Pravda, 16.3.2016, s. 39.
- FILO, Jakub: Zakázať Kotlebu? In: Sme, 9.3.2016, s. 13.
- FRANK, Michal: Vypálená protifašistická obec Tokajík volila Kotlebu. In: Sme, 9.3.2016, s. 4.
- JAVŮREK, Peter: Čo je tu jasot? Zostane mu Most, no rozlúčiť sa môže s Hídom. In: Pravda, 9.3.2016, s. 46.
- JAVŮREK, Peter: Deliace čiary. In: Pravda, 15.3.2016, s. 30.
- JAVŮREK, Peter: So zlom sa nevyjednáva. In: Pravda, 21.3.2016, s. 28.
- JAVŮREK, Peter: Marcový debakel. In: Pravda, 7.3.2016, s. 34.
- KEPPLOVÁ, Zuzana: Čaká nás ľudskoprávny Jaguár. In: Sme, 19.3.2016, s. 12 – 13.
- KOVÁČ, Peter: Zbrane u poslancov nehľadajú. In: Sme, 24.3.2016, s. 2.
- KOPCSAY, Mária: Kotleba, Jánošík bez vrkočov. In: Sme, 19.3.2016, s. 11.
- KRIŠTŮFEK, Peter: Sú strany výmyslom diabla? In: Sme, 19.3.2016, s. 14.
- KUPECKÝ, Milan: Predvolebné i povolebné úvahy. In: Chýrnik, Nové Zámky: Redakcia Chýrnik s. 11 [online]. [citované: 2016-03-19].
Dostupné na: <http://milankupecky.eu/wp-content/uploads/2015/12/Chyrynik-2015-12.pdf>
- LATTA, Boris: V Ženeve pokračuje boj o Damask. In: Pravda, 15.3.2016, s. 28.
- MESÍK, Juraj: Herr Sulík vie, ako vyriešiť korupciu aj migrantov. In: Pravda, 9.3.2016, s. 13.
- NICHOLSON, Tom: Predzvest' problémov. In: Sme, 7.3.2016, s. 12.
- PALATA, Luboš: Najlepšia by bola úradnícka vláda. In: Pravda, 9.3.2016, s. 13.
- PACHLEROVÁ, Soňa: Vysmievaná SNS je zrazu pre pravicu nevesta. In: Pravda, 9.3.2016, s. 2.
- SCHUTZ, Peter: Neštandardní. In: Sme, 17.3.2016, s. 10.
- SLIŠKOVÁ, Nora: Slovensko vykročilo do chaosu. In: Pravda, 7.3.2016, s. 5.
- STUPŇAN, Igor: Hra nervov pokračuje – kto s kým. In: Pravda, 9.3.2016, s. 2.
- ŠTRASSER, Ján: Vnášanie Moreny. In: .týždeň, 2016, č. 3, s. 44.
- VOROBYOV, Vladimir: Lingvokulturologija. Teorija i metody. Moskva 1997.

Použité skratky:

- P – Pravda
S – Sme
T – Týždeň
K – Kupecký

Summary

Fragments of the linguistic picture of the elections to the National Council of the Slovak Republic, March 5th 2016

In the article, the national elections in Slovakia, that took place March 5th 2016, are being analyzed. The author concentrates first of all on basic linguistic units that are used to provide evaluation of the leaders of eight major political parties. They were the parties that succeeded in getting into the Parliament of the Slovak Republic. Thus eight political leaders create a certain linguistic picture of Slovak politics of our time. We have used the main Slovak press representatives the daily newspapers Pravda and Sme a weekly magazine .týždeň and several of the major TV stations as the source of our research.

Táto štúdia bola vytvorená realizáciou projektov Vybudovanie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra a Dovybavenie a rozšírenie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.